

М. С. ДОЛИНСЬКА

ПОРЯДОК
ПОСВІДЧЕННЯ ЗАПОВІТІВ,
ПРИРІВНЯНИХ
ДО НОТАРІАЛЬНО ПОСВІДЧЕНИХ

Довідник

Львів
Галицька видавнича спілка
2024

Рекомендовано до друку та розміщення в електронних сервісах ЛьвДУВС
Вченою радою Львівського державного університету внутрішніх справ
(*протокол від 26 квітня 2024 р. № 11*)

Рецензенти:

Юрій Юркевич — доктор юридичних наук, професор
(*Львівський національний університет імені І. Франка*);

Олена Міханошин — кандидат юридичних наук, приватний нотаріус
(*Львівський міський нотаріальний округ*)

Долинська М. С.

Д 14 Порядок посвідчення заповітів, прирівняних до нотаріально посвідчених : довідник / М. С. Долинська. — Львів : Галицька видавнича спілка, 2024. — 48 с.

ISBN 978-617-8092-77-1

На підставі чинного законодавства висвітлено: компетенцію нотаріальних органів, квазінотаріальних органів, зокрема посадових і службових осіб, уповноважених на посвідчення заповітів, прирівняних до нотаріально посвідчених, в умовах воєнного стану в Україні; основні правила посвідчення заповітів прирівняних до нотаріальних; особливості посвідчення заповітів в умовах воєнного стану в Україні й наведено зразки заповітів.

Для здобувачів освіти, наукових працівників, юристів-практиків, військовослужбовців Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також працівників правоохоронних (спеціальних) органів, Національної поліції України, органів цивільного захисту.

Based on the current legislation, the following are highlighted: the competence of notarial bodies, quasi-notarial bodies, in particular officials and officials authorized to certify wills, equated to notarized ones under martial law in Ukraine; the main rules of certification of wills, equated to notarial ones; features of certification of wills the conditions of martial law in Ukraine and samples of wills are given.

The manual can be of use to higher education applicants, researchers, practicing lawyers, militaries of the Armed Forces of Ukraine, and other military formations formed under the laws of Ukraine, as well as for employees of law enforcement (special) agencies, bodies of the National Police of Ukraine, civil defense bodies.

УДК 67.76я73

© Долинська М. С., 2024

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2024

ISBN 978-617-8092-77-1

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
Розділ 1. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПОСВІДЧЕННЯ ЗАПОВІТІВ ТА ПРИРІВНЯНИХ ДО НОТАРІАЛЬНИХ ЗАПОВІТІВ В УКРАЇНІ	5
1.1. Органи, уповноважені на посвідчення заповітів, а також заповітів, що прирівнюються до нотаріальних, в тому числі в умовах воєнного стану в Україні.....	5
1.2. Загальні правила посвідчення заповітів, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, в тому числі в умовах воєнного стану в Україні.....	7
1.3. Форми реєстру для реєстрації та посвідчувальних написів заповітів, що прирівнюються до нотаріально посвідчених.....	14
Розділ 2. ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ТА ПОСВІДЧЕННЯ ЗАПОВІТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	18
2.1. Правове регулювання складання заповітів.....	18
2.2. Загальні вимоги до складання заповітів	19
2.3. Особливості посвідчення заповітів посадовими та службовими особами в умовах воєнного стану в Україні.....	23
2.4. Зразки заповітів	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44

ПЕРЕДМОВА

Війна Російської Федерації в Україні спричинила численні людські жертви та масштабні руйнування, вплинула на ціле українське суспільство, яке згуртувалося для боротьби з ворогом.

Відповідно до статті 64 Конституції України, статей 12⁻¹ і 20 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», статей 7 і 34 Закону України «Про нотаріат», 28 лютого 2022 року Кабінетом Міністрів України прийнято постанову № 164 «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану» щодо особливостей провадження нотаріальної діяльності під час воєнного стану в державі.

Наступні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, як-от постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану» від 6 березня 2022 року № 209, надали право військовослужбовцям укладати заповіти та окремі довіреності, які прирівнюються до нотаріальних, в умовах воєнного стану безпосередньо за місцем знаходження.

Українським законодавством незалежно від суб'єкта, уповноваженого на посвідчення заповіту (нотаріуса, посадової особи органу місцевого самоврядування, відповідної посадової чи службової особи, в тому числі командира (начальника) або уповноваженої таким командиром (начальником) особи), встановлено однаковий загальний порядок укладення та посвідчення як заповітів, так і окремих видів довіреностей.

З огляду на те, що уповноважені особи та самі військовослужбовці здебільшого не мають змоги отримати повноцінну консультацію щодо посвідчення довіреностей та заповітів, автором у 2023 році було підготовлено довідник «Порядок посвідчення довіреностей та заповітів, прирівняних до нотаріально посвідчених».

Враховуючи пропозиції військовослужбовців, волонтерів та практиків щодо необхідності підготовки окремого довідника щодо порядку складання та посвідчення заповітів, прирівняних до нотаріально посвідчених, автором підготовлено цей довідник.

Розділ 1

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПОСВІДЧЕННЯ ЗАПОВІТІВ ТА ПРИРІВНЯНИХ ДО НОТАРІАЛЬНИХ ЗАПОВІТІВ

1.1. Органи, уповноважені на посвідчення заповітів, а також заповітів, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, в тому числі в умовах воєнного стану в Україні

Фундаментальною правовою підставою діяльності як нотаріальних, так і органів та посадових осіб, уповноважених на вчинення нотаріальних і прирівняних до нотаріальних дій в Україні, є Конституція України.

Органи, які вправі вчиняти нотаріальні дії, більшість учених поділяє на дві великі групи:

- 1) органи нотаріату;
- 2) органи квазінотаріату (посадові особи таких органів вчиняють певні нотаріальні дії в додаток до виконання своїх основних функціональних обов'язків).

До органів нотаріату належать державні та приватні нотаріуси, а до органів квазінотаріату – посадові особи органів місцевого самоврядування, інші посадові особи, на які покладено вчинення окремих видів нотаріальних дій відповідно до чинного законодавства.

Укладати та посвідчувати заповіти мають право органи нотаріату та квазінотаріату.

Відповідно до статей 1251–1252 Цивільного кодексу України, статей 1, 37, 38, 40 Закону України «Про нотаріат», суб'єктами, які мають право посвідчувати заповіти, є:

– державні та приватні нотаріуси (ст. 1248 Цивільного кодексу України «Посвідчення заповіту нотаріусом», ст. 36 Закону України «Про нотаріат»); Наголошуємо, що лише державні нотаріуси, які працюють у державних нотаріальних конторах, мають право посвідчувати заповіти. Такого права позбавлені державні нотаріуси державних нотаріальних архівів. Останні видають лише дублікати заповітів, що знаходяться на зберіганні.

– посадові, службові особи органів місцевого самоврядування (ст. 1251 Цивільного кодексу України «Посвідчення заповіту

посадовою, службовою особою органу місцевого самоврядування», ст. 37 Закону України «Про нотаріат»);

– інші посадові та службові особи (ст. 1252 Цивільного кодексу України «Посвідчення заповіту іншою посадовою, службовою особою», ст. 40 Закону України «Про нотаріат»), а саме:

1) головні лікарі, їхні заступники з медичної частини або чергові лікарі лікарень, госпіталів, закладів охорони здоров'я, а також начальники госпіталів, директори або головні лікарі будинків для осіб похилого віку та інвалідів;

2) капітани морських, річкових суден, що ходять під прапором України;

3) начальники пошукових або інших експедицій;

4) командири (начальники) військових частин, з'єднань, установ, військово-навчальних закладів;

5) начальники установ виконання покарань;

6) начальники слідчих ізоляторів;

– посадові особи консульських установ України, а у випадках, передбачених чинним законодавством, дипломатичних представництв (ст. 38 Закону України «Про нотаріат»);

– суб'єкти, які вправі посвідчувати заповіти в умовах воєнного стану (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 164 «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану» зі змінами та доповненнями):

1) командир (начальник) або уповноважена таким командиром (начальником) особа Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів військових формувань, а також правоохоронних (спеціальних) органів (у тому числі Національної поліції), органів цивільного захисту, які залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії іноземної держави;

2) начальник табору (установи, де створено дільницю) для військовополонених.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів від 19 квітня 2022 року № 480 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо діяльності нотаріусів та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану», яка набула чинності 28 квітня 2022 року, зобов'язано осіб, уповноважених на посвідчення довіреностей та

заповітів, укладати їх згідно з вимогами Порядку посвідчення заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 червня 1994 року № 419 (у редакції постанови від 6 липня 2006 року № 940).

1.2. Загальні правила посвідчення заповітів, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, в тому числі в умовах воєнного стану в Україні

Українським законодавством незалежно від суб'єкта, уповноваженого на посвідчення заповіту (нотаріуса, посадової особи органу місцевого самоврядування, відповідної посадової чи службової особи, в тому числі командира (начальника) або уповноваженої таким командиром (начальником) особи), встановлено однаковий загальний порядок укладення та посвідчення заповітів.

Основними принципами при посвідченні заповітів, як і інших правочинів, нотаріальними та квазінотаріальними органами виступають наступні: законності; обґрунтованості нотаріальних актів; безпосередності; доступності; таємниці вчинення нотаріальних дій; принцип сприяння фізичним особам у здійсненні: прав та інтересів, які охороняються законом, зокрема щодо права на посвідчення заповіту, а також принцип диджиталізації.

Посадові, службові особи, які посвідчують заповіти і довіреності при складанні заповітів, прирівняних до нотаріальних, повинні керуватися Конституцією і законами України, в тому числі Цивільним кодексом України, Законом України «Про нотаріат», Сімейним кодексом України, Земельним кодексом України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, наказами Мін'юсту, а також Порядком посвідчення заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15 червня 1994 року № 419 у редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 6 липня 2006 року № 940.

Основним спеціальним нормативно-правовим актом, що регулює питання діяльності нотаріату в умовах воєнного стану в Україні, є постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022

року № 164 «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану», яка діє з наступними численними змінами та доповненнями.

Місця вчинення як нотаріальної дії, так і прирівняних до нотаріальних заповітів обмежуються конкретним приміщенням або певною територією, де така дія вчиняється.

Наприклад, таким є приміщення та територія лікарні, госпіталю, де на лікуванні знаходиться особа (військовослужбовець), щодо якої здійснюється посвідчення заповіту. Варто наголосити, що такі заповіти можуть посвідчуватися лише від імені хворих, які перебувають на лікуванні, однак медичний персонал (користується правом вільного виходу за межі лікарні) не може посвідчувати заповіти у зазначених посадових осіб.

Як і нотаріуси, вищевказані посадові чи службові особи при посвідченні заповітів зобов'язані зберігати нотаріальну таємницю та не розголошувати відомості, отримані під час їх посвідчення.

Нотаріальну таємницю зобов'язані зберігати:

- нотаріуси, які працюють у державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах або займаються приватною нотаріальною практикою;

- посадові особи органів місцевого самоврядування, які уповноважені вчиняти нотаріальні дії;

- посадові особи консульських установ, які вчиняють нотаріальні дії;

- посадові особи, які відповідно до статей 40 та 40-1 Закону України «Про нотаріат» вчиняють нотаріальні дії;

- суб'єкти, уповноважені на посвідчення заповітів, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 164 «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану» (зі змінами та доповненнями);

- особи: яким про вчиненні нотаріальні дії стало відомо у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків чи іншої роботи; які залучені для вчинення нотаріальних дій як свідки (тобто військовослужбовці, працівники правоохоронних (спеціальних) органів, органів цивільного захисту, що залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії іноземної держави, присутні при складанні такого заповіту); та яким стали відомі відомості, що становлять предмет нотаріальної таємниці..

Особи, винні в порушенні нотаріальної таємниці, несуть відповідальність у порядку, встановленому законом.

Довідки про посвідчені заповіти надаються посадовою, службовою особою протягом десяти робочих днів на обґрунтовану письмову вимогу суду, прокуратури, органів досудового розслідування, оперативних підрозділів у зв'язку з кримінальним провадженням, цивільними, господарськими, адміністративними справами, справами про адміністративні правопорушення, що перебувають у провадженні зазначених органів, з обов'язковим зазначенням номера справи (кримінального провадження) та прикладенням гербової печатки відповідного органу.

Довідки про наявність складеного заповіту, за винятком заповідача, видаються тільки після смерті заповідача за умови подання свідоцтва (нотаріально засвідченої копії) про його смерть.

Згідно з пунктом 4 вказаного Порядку, до обов'язків посадових, службових осіб під час посвідчення заповітів відноситься:

1) роз'яснення фізичним особам, від імені яких посвідчуються заповіти, їхніх прав і обов'язків, попередження про наслідки їх посвідчення для того, щоб юридична необізнаність не могла бути використана їм на шкоду;

2) перевірка відповідності посвідчуваних заповітів вимогам закону;

3) встановлення дійсних намірів особи (правильне розуміння нею значення, умов правочину та його правових наслідків), що звернулася за посвідченням заповіту, а також відсутності у неї будь-яких заперечень щодо кожної з умов правочину;

4) попередження про правові наслідки посвідчення заповітів;

5) роз'яснення порядку скасування та складення нового заповіту;

6) складення, у разі потреби, проєктів на усне прохання фізичних осіб;

7) посвідчення заповітів на усне прохання фізичних осіб.

Посадові, службові особи повинні з'ясувати обсяг цивільної дієздатності фізичних осіб, які звернулися за посвідченням заповітів, керуючись тим, що цивільною дієздатністю фізичної особи визнається її здатність своїми діями набувати для себе цивільних прав і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати

для себе цивільні обов'язки, самостійно їх виконувати та нести відповідальність у разі їх невиконання.

Повну цивільну дієздатність має фізична особа, котра досягла 18-річного віку (повноліття).

Повна цивільна дієздатність може бути надана фізичній особі, що досягла 16-річного віку і працює за трудовим договором, фізичній особі, яка займається підприємницькою діяльністю, а також неповнолітній особі, що записана матір'ю або батьком дитини.

Посадові, службові особи встановлюють особу, що звернулася за посвідченням заповіту та перевірити її цивільну дієздатність.

Встановлення особи здійснюється:

– громадянина України – за паспортом громадянина України, паспортом громадянина України для виїзду за кордон, дипломатичним чи службовим паспортом, тимчасовим посвідченням громадянина України, виданим у зв'язку із втратою паспорта, тимчасовим посвідченням громадянина України, виданим у зв'язку з набуттям громадянства України, посвідченням особи на повернення в Україну;

– іноземця та особи без громадянства – за національним паспортом або документом, що його замінює, та документом чи реєстрацією паспортного документа, які підтверджують законність перебування особи в Україні (посвідка на постійне або тимчасове проживання, реєстрація паспортного документа чи довідка компетентних органів про звільнення від реєстрації на підставі міжнародних договорів, учасником яких є Україна);

– біженця – за посвідченням біженця.

Посвідчення водія, посвідчення особи моряка, особи з інвалідністю чи учасника Другої світової війни, посвідчення, видане за місцем роботи особи, не можуть бути використані для встановлення особи, що звернулася за посвідченням заповіту.

Визначення обсягу цивільної дієздатності фізичної особи здійснюється за паспортом або іншими документами, передбаченими пунктом 6 вищевказаного Порядку (крім посвідчення водія, особи моряка, особи з інвалідністю чи учасника Другої світової війни, посвідчення, виданого за місцем роботи фізичної особи), які унеможливають виникнення будь-яких сумнівів щодо обсягу цивільної дієздатності фізичної особи, що звернулася за посвідченням заповіту.

Посадова, службова особа має право відмовити у посвідченні заповіту у разі набрання законної сили рішенням суду про визнання недієздатною або обмежено дієздатною фізичної особи, що звернулася за таким посвідченням.

Начальники установ виконання покарань та слідчих ізоляторів під час посвідчення заповітів встановлюють особу та перевіряють її цивільну дієздатність у порядку, передбаченому для таких установ.

Порядок підписання заповітів встановлено у пункті сьомому Порядку посвідчення заповітів і довіреностей.

Заповіти підписуються заповідачем у присутності посадової, службової особи.

У разі якщо фізична особа внаслідок фізичної вади або хвороби не може власноручно підписати заповіт, за її дорученням в її присутності та в присутності посадової, службової особи такий документ може підписати інша фізична особа. Про причини, з яких особа, від імені якої посвідчується заповіт, не підписала документ, зазначається у посвідчувальному написі.

Важливо додати, що фізична особа, на користь якої заповідається майно, не може бути присутньою під час підписання заповіту, а також підписувати його за заповідача.

Посадова, службова особа не може підписувати заповіти за заповідача.

Посадова, службова особа встановлює особу, від імені якої посвідчується заповіт, а також особу, яка бере участь у вчиненні правочину від її імені.

Тексти заповітів повинні бути написані зрозуміло і чітко; дати в тексті посвідчуваних заповітів щонайменше один раз позначаються словами.

У заповітах прізвища, імена та по батькові фізичних осіб, а також місце їх проживання зазначаються повністю.

Не заповнені до кінця рядки та інші вільні місця прокреслюються. Виправлення вносяться у присутності заповідача та застерігаються посадовою, службовою особою перед підписами заповідача або довірителя, повторюються в кінці посвідчувального напису та скріплюються підписом посадової, службової особи і печаткою установи, закладу, судовою печаткою, печаткою установи виконання покарань, слідчого ізолятора, печаткою служби експедиції, яка застосовується для посвідчення офіційних документів.

На заповітах заборонено проставляти печатку для рецептів, листків непрацездатності, довідок тощо.

Виправлення вносяться за згодою заповідача до всіх примірників заповіту так, щоб усе помилково написане, а потім закреслене можна було прочитати. Якщо в тексті заповіту слова «житловий будинок» виправлено на слова «одна друга частина житлового будинку», то виправлене слід застерегти так: «Закреслені слова «житловий будинок» не читати, написаному «одна друга частина житлового будинку» вірити».

Якщо заповіт викладено неправильно або неграмотно (чи складено з порушенням вимог законодавства), посадова, службова особа пропонує фізичній особі, що звернулася по вчинення нотаріальної дії, скласти новий заповіт.

Слід наголосити, що для посвідчення заповіту посадовими, службовими особами на відповідних документах вчиняються посвідчувальні написи за формами, затвердженими Мін'юстом.

Таким став наказ Міністерства юстиції України від 31 жовтня 2006 року № 83/5 «Про затвердження форм реєстру для реєстрації заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, посвідчувальних написів на них та зразків цих документів».

Отже, посвідчувальний напис:

1) може бути розміщений як на лицьовому, так і на зворотному боці заповіту чи довіреності;

2) повинен бути написаний зрозуміло, чітко, без підчисток, виправлення – застережені підписом посадової, службової особи та скріплені печаткою;

3) вчиняється у день посвідчення заповіту чи довіреності.

Для вчинення посвідчувального напису може застосовуватися штамп з відповідним текстом.

Посвідчені заповіти реєструються посадовими, службовими особами, крім капітанів морських або річкових суден, що плавають під прапором України, начальників пошукових або інших експедицій, в реєстрі для реєстрації заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, форма якого встановлюється Мін'юстом, зокрема вищевказаним наказом від 31 жовтня 2006 року № 83/5 з наступними змінами.

Кожний заповіт реєструється під окремим порядковим номером. Номер, під яким зареєстровано заповіт, зазначається в посвідчувальному написі.

Реєстр має бути прошнурований, аркуші пронумеровані.

Реєстрація заповітів провадиться посадовою, службовою особою тільки після підписання нею та скріплення печаткою посвідчувального напису на документі.

Запис у реєстрі робиться чітко, розбірливо, із заповненням усіх граф, передбачених встановленою формою. Не допускаються підчистки, дописки, інші незастережені виправлення та запис олівцем.

Запис у реєстрі є доказом посвідчення заповіту.

Капітан морського або річкового судна, що плаває під прапором України, вносить запис про посвідчення заповіту у судновий журнал. Реєстраційний номер, за яким заповіт внесено до судового журналу, і номер сторінки судового журналу проставляються у посвідчувальному написі на обох примірниках заповіту. У судовому журналі робиться відмітка про передачу заповіту начальникові порту України або консулу України в іноземному порту.

Заповіт, посвідчений начальником експедиції, реєструється в обліковому журналі так само, як вихідні документи. Порядковий номер, за яким заповіт зареєстровано в журналі, проставляється у посвідчувальному написі на обох примірниках заповіту.

Посадова, службова особа відмовляє у посвідченні заповіту, якщо:

- вчинення такої дії суперечить законодавству;
- не подано документи, необхідні для вчинення нотаріальної дії;
- дія не підлягає вчиненню посадовою, службовою особою;
- у неї є сумніви в тому, що фізична особа, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, усвідомлює значення, зміст, правові наслідки цієї дії або ця особа діє під впливом насильства;
- з проханням про вчинення нотаріальної дії звернулася недієздатна фізична особа або фізична особа, цивільна дієздатність якої обмежена.

Посадова, службова особа на прохання фізичної особи, якій відмовлено у посвідченні заповіту, повинна викласти причини відмови у письмовій формі і порядок її оскарження.

Скарги на неправильне посвідчення заповіту або на відмову посадових, службових осіб у їх посвідченні подаються до суду за

місцезнаходженням лікарні, іншого стаціонарного закладу охорони здоров'я, санаторію, будинку для осіб похилого віку та інвалідів, експедиції, госпіталю, військово-лікувального закладу, військової частини, з'єднання, установи, військово-навчального закладу, установи виконання покарань, слідчого ізолятора.

Скарги на неправильне посвідчення заповіту або на відмову в його посвідченні капітаном морського або річкового судна, що плаває під прапором України, подаються до суду за місцем порту приписки судна.

Наголошуємо, що посадові, службові особи не вправі посвідчувати заповіти на своє ім'я або від свого імені, на ім'я або від імені свого чоловіка чи своєї дружини, їхніх та своїх родичів (батьків, дітей, онуків, діда, баби, братів, сестер).

1.3. Форми реєстру для реєстрації та посвідчувальних написів заповітів, що прирівнюються до нотаріально посвідчених

Форми реєстру для реєстрації та посвідчувальних написів заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, передбачено у додатках до наказу Міністерства юстиції України від 31 жовтня 2006 року № 83/5 «Про затвердження форм реєстру для реєстрації заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, посвідчувальних написів на них та зразків цих документів».

Форма № 1
Реєстр для реєстрації заповітів і довіреностей,
що прирівнюються до нотаріально посвідчених

РЕЄСТР
для реєстрації заповітів і довіреностей,
що прирівнюються до нотаріально посвідчених
на _____ рік

Реєстровий номер	Дата посвідчення заповіту	Прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання, ідентифікаційний номер фізичної особи за даними Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів (за наявності), від імені якої посвідчується заповіт (довіреність)	Документи, за якими встановлено особу, що звернулася за посвідченням заповіту (довіреності)	Зміст посвідченого заповіту (довіреності)	Підпис особи, що одержала документ	Відмітка про передачу заповіту до державного нотаріального архіву (вказати повне найменування та місцезнаходження)
1	2	3	4	5	6	7

Оскільки заповіт, що прирівнюється до нотаріально посвідченого, має бути посвідчений лише за участю двох свідків, то Додаток 2 до наказу Міністерства юстиції України від 31.10.2006 р. № 83/5 не застосовується; тому при посвідченні заповіту можна використовувати за основу форму № 3, що знаходиться у Додатку 3 вищевказаного наказу Міністерства юстиції.

Додаток 3
до наказу Міністерства юстиції України
від 31.10.2006 р. № 83/5

Форма № 3
Посвідчувальний напис
на заповіті, підписаному
в присутності свідків
від імені особи,
яка у зв'язку з хворобою
або фізичною вадою не може
власноручно підписатися

« _____ » _____ року цей заповіт посвідчено мною,
(число, місяць, рік словами)

_____ ,
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ .
(посада посадової, службової особи)

Заповіт записаний мною, _____ ,
(посада посадової, службової особи)

зі слів заповідача _____ ,
(прізвище, ім'я, по батькові заповідача)

У зв'язку з _____ ,
(причина, з якої заповідач не зміг підписати заповіт власноручно)

_____ на його (її) особисте прохання,
(прізвище, ім'я, по батькові заповідача)

в його (її) та в моїй присутності текст заповіту підписано

_____ ,
(прізвище, ім'я, по батькові особи, яка підписала заповіт)

о _____ год. _____ хв.
(час посвідчення)

Особу заповідача встановлено, дієздатність його (її) перевірено.

Особу _____ встановлено,
(прізвище та ініціали особи, яка підписала заповіт)

дієздатність та справжність його (її) підпису перевірено.

Заповіт уголос прочитаний заповідачем до його підписання у
присутності запрошених ним свідків _____

_____ ,
(прізвища, імена, по батькові свідків)

і підписаний _____ ,
(прізвище та ініціали особи, яка підписала заповіт)

у моїй присутності та у присутності заповідача і свідків.

Особи _____ встановлено,
(прізвища та ініціали свідків)
дієздатність та справжність їх підписів перевірено.

Цей заповіт складено і підписано у двох примірниках, один із яких
надсилається на зберігання до _____

_____ ,
(назва державного нотаріального архіву)

а другий – видається заповідачу.

Зареєстровано в реєстрі за № _____

Посада

Печатка

Підпис

Розділ 2

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ТА ПОСВІДЧЕННЯ ЗАПОВІТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

2.1. Правове регулювання складання заповітів

Поняття заповіту як особистого розпорядження фізичної особи на випадок своєї смерті наводиться у статті 1233 Цивільного кодексу України.

Отож заповіт – це особисте розпорядження фізичної особи на випадок своєї смерті, яке складається у письмовій формі, із зазначенням місця та часу його складання та посвідчується нотаріусом або спеціально уповноваженими на це посадовими особами.

Право на заповіт здійснюється особисто фізичною особою з повною цивільною дієздатністю, а вчинення заповіту через представника не допускається. Тобто заповідач реалізує своє право розпорядження майном на випадок смерті.

Особливість заповіту полягає в тому, що він містить у собі волю особи, яку вона виклала за життя, але безпосереднє здійснення цієї волі можливе за неодмінної умови – смерті цієї особи.

Ця обставина й обумовлює особливі вимоги до форми і змісту заповіту, оскільки після смерті заповідача вже ніхто не має можливості конкретизувати чи уточнити його намірів.

Залежно від суб'єкта посвідчення, заповіти можна класифікувати на такі групи: нотаріальні та квазінотаріальні (тобто не нотаріальні, які, однак, прирівняні до нотаріальної форми).

За порядком посвідчення заповіти поділяються на три групи:

- звичайний;
- заповіт при свідках;
- секретний заповіт.

Звичайний заповіт посвідчується за правилами статті 1247 ЦК України.

Заповіт складається у письмовій формі, із зазначенням місця та часу його складання. У заповіті заповідач може записати загалом все належне йому майно або визначену певну частку одному або

декільком фізичним чи юридичним особам, територіальній громаді, державі.

Заповіт за участю свідків укладається за ст. 1253 Цивільного кодексу України.

Законодавець встановлює два види посвідчення заповітів при свідках. У першому – це відбувається за бажанням заповідача, а у другому – обов'язкова присутність свідків при посвідченні заповіту регулюється статтями 1248, 1252 Цивільного кодексу України.

Посвідчити секретний заповіт вправі лише державні та приватні нотаріуси. Згідно зі ст. 1249 Цивільного кодексу України, нотаріус, посвідчуючи секретний заповіт, не ознайомлюється з його текстом (змістом).

Законодавець у статті 1243 Цивільного кодексу України передбачив право подружжя скласти спільний заповіт, яким призначаються спадкоємці певних об'єктів лише спільної сумісної власності.

Посадові та службові особи, перелічені у статті 40 Закону України «Про нотаріат», що посвідчують заповіти, прирівняні до нотаріально посвідчених, не вправі посвідчувати заповіти як на своє ім'я, так і від імені свого, не вправі здійснювати як на ім'я, так і від імені дружини своєї або чоловіка свого. Також вказані посадові чи службові особи не мають права вчиняти заповіти на ім'я своїх синів та дочок, матері, батька, онуків, діда, баби, в тому числі своїх братів чи сестер. Закон констатує, що посвідчені в таких випадках заповіти є недійсними.

2.2. Загальні вимоги до складання заповітів

Принцип свободи заповіту хоч і надає заповідачеві широкий обсяг правомочностей щодо розпорядження майном на випадок смерті, але одночасно обмежує його право позбавити права спадкування обов'язкових спадкоємців.

Річ у тім, що заповідач не має права позбавити прав на спадкування тих своїх спадкоємців, які за законодавством мають право на обов'язкову частку у спадщині.

Право на обов'язкову частку в спадщині мають лише особи, визначені в частині першій статті 1241 Цивільного кодексу України. До таких осіб належать:

- 1) малолітні, неповнолітні, повнолітні непрацездатні діти спадкодавця (в тому числі усиновлені);
- 2) непрацездатні вдова (вдівець);
- 3) непрацездатні батьки, які успадковують незалежно від змісту заповіту половину частки, яка належала би кожному з них у разі спадкування за законом.

Вказаний перелік не підлягає розширеному тлумаченню, тобто є вичерпним.

При цьому право на обов'язкову частку у спадщині не залежить від згоди інших спадкоємців, волі спадкодавця та не пов'язане зі спільним проживанням спадкодавця й осіб, які мають право на обов'язкову частку.

Вагомо й те, що право на обов'язкову частку у спадщині має особистий характер та не може переходити в порядку спадкової трансмісії.

Заповіт – це односторонній правочин, який повинен бути укладений у письмовій формі із зазначенням місця і часу його посвідчення, підписаний особисто заповідачем і посвідчений нотаріусом або іншими службовими особами, уповноваженими на це.

Як і державний чи приватний нотаріус, так і відповідна посадова чи службова особа перед посвідченням заповіту зобов'язані роз'яснити заповідачеві його права:

– заповідати майно одній або кільком особам, незалежно від їх входження до кола спадкоємців за законом, іншим учасникам цивільних відносин;

– у разі складення заповіту на користь кількох осіб зазначити в ньому, в яких частинах заповідається майно кожному зі спадкоємців;

– залишити за заповітом усе своє майно або частку його, зокрема предмети домашньої обстановки та вжитку, а також заповісти майно, яке стане його власністю в майбутньому і на яке він матиме право в день його смерті;

– позбавити в заповіті права спадкоємства одного, кількох або всіх спадкоємців за законом;

- зробити заповідальний відказ, або легат;
- в будь-який час змінити чи скасувати зроблений ним заповіт, склавши новий, або заявою відмінити складений заповіт;
- призначити виконавця заповіту (за його згодою), який виступає гарантом здійснення волі заповідача.

Згідно з Положенням про Спадковий реєстр, нотаріус, посадова особа органу місцевого самоврядування, інша посадова чи службова особа в тексті заповіту обов'язково повинні вказати дату та місце народження заповідача, а також податковий номер (реєстраційний номер облікової картки платника податків згідно з Державним реєстром фізичних осіб – платників податків) або причину його відсутності.

Не можуть скласти заповіт:

- повнолітні особи, які визнані в судовому порядку недієздатними (наприклад, особи, які не здатні усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними внаслідок хронічного, стійкого психологічного розладу);
- повнолітні особи з обмеженою цивільною дієздатністю, згідно з рішенням суду, внаслідок зловживання спиртними напоями, наркотичними засобами, токсичними речовинами тощо.

З огляду на зазначене доцільно наголосити, що насамперед заповідач має бути дієздатним на момент складення заповіту. Водночас подальша втрата дієздатності заповідачем після складення заповіту не є підставою для визнання його недійсним. Однак у випадку складання заповіту недієздатною особою він (заповіт) буде недійсним завжди.

Заповідач може призначити своїми спадкоємцями одну або кілька фізичних осіб, незалежно від наявності у нього з цими особами сімейних, родинних відносин, а також інших учасників цивільних відносин. Також заповідач може позбавити права на спадкування будь-кого зі спадкоємців без зазначення на це причин.

Відповідно до статті 40 Закону України «Про нотаріат», посадові особи, які вказані в пункті 1 частини першої вищевказаної статті, зобов'язані негайно передати по одному примірнику посвідчених ними заповітів у державний нотаріальний архів за місцем проживання заповідача.

Капітани морських суден зобов'язані передати по одному примірнику посвідчених ними заповітів капітанові морського порту або консулові України в іноземному порту для подальшого надсилання їх до державного нотаріального архіву за місцем проживання заповідача.

Державний нотаріус державного нотаріального архіву зобов'язаний перевірити законність заповіту, що надійшов на зберігання, та залишити у себе отриманий ним примірник заповіту з повідомленням про це заповідача та посадової особи, яка посвідчила заповіт. У разі встановлення невідповідності заповіту законіві державний нотаріус державного нотаріального архіву повідомляє про це заповідача і посадову особу, яка посвідчила заповіт.

У разі якщо заповідач не мав місця проживання в Україні або місце проживання заповідача невідоме, заповіт надсилається до Київського державного нотаріального архіву.

Відповідно до пункту 1.7 Положення про Спадковий реєстр, відомості про заповіти, у тому числі посвідчені посадовими та службовими особами, зазначеними в статтях 1251 та 1252 Цивільного кодексу України, статті 37 та частині першій статті 40 Закону України «Про нотаріат», та особами, які в умовах воєнного стану за законодавством мають право їх посвідчувати, спадкові договори та внесення змін до них, скасування заповітів та розірвання спадкових договорів, заведені спадкові справи та видані свідоцтва про право на спадщину підлягають обов'язковому внесенню до Спадкового реєстру.

Посадові особи органів місцевого самоврядування вносять до Спадкового реєстру відомості про посвідчення заповітів шляхом подання державному підприємству «Національні інформаційні системи» або його філіям заяв в електронній формі з використанням системи взаємодії за відповідною формою.

Мін'юст вносить до Спадкового реєстру відомості про заповіти (спадкові договори), посвідчені (складені та/або прийняті на зберігання) і зареєстровані в іноземних державах, а також зміни до них та їх скасування, щодо яких в установленому порядку надійшов запит про їх реєстрацію в Україні на підставі Конвенції, шляхом подання державному підприємству «Національні інформаційні системи» або

його філіям заяв в електронній формі з використанням системи взаємодії за встановленою формою.

Внесення до Спадкового реєстру відомостей про заповіти, посвідчені посадовими та службовими особами, що зазначені у статті 1252 Цивільного кодексу України і частині першій статті 40 Закону України «Про нотаріат», здійснюється державними нотаріальними архівами у разі прийняття на зберігання примірника заповіту.

Внесення до Спадкового реєстру відомостей про заповіти, посвідчені особами, які в умовах воєнного стану відповідно до законодавства мають право їх посвідчувати, здійснюється державними нотаріальними конторами, приватними нотаріусами у разі прийняття на зберігання примірника заповіту.

Порядок визначення заповіту недійсним встановлено у статті 1257 Цивільного кодексу України.

Однією з найважливіших підстав визнання заповіту недійсним є посвідчення заповіту, прирівнюваного до нотаріально посвідченого, посадовою або службовою особою без присутності двох свідків.

Визнання заповіту нікчемним або визнання його недійсним у судовому порядку є одними з видів захисту спадкових прав та інтересів.

2.3. Особливості посвідчення заповітів посадовими та службовими особами в умовах воєнного стану в Україні

Особами, які, відповідно з постановою Кабінету Міністрів України № 164 «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану», мають право скласти заповіт від свого імені, є:

- 1) військовослужбовці Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів військових формувань;
- 2) працівники правоохоронних (спеціальних) органів, органів цивільного захисту, які залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії іноземної держави, які мають право скласти заповіти та довіреності, крім довіреностей на право розпорядження нерухомим майном, управління і розпорядження цінними паперами,

корпоративними правами, в тому числі працівники Національної поліції;

3) військовополонені.

Суб'єктами, які вправі посвідчувати заповіти від вищевказаних осіб в умовах воєнного стану, є:

– командир (начальник) або уповноважена таким командиром (начальником) особа Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів військових формувань, а також правоохоронних (спеціальних) органів (у тому числі Національної поліції), органів цивільного захисту, які залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії іноземної держави;

– начальник табору (установи, де створено дільницю) для військовополонених.

Згідно з чинним законодавством, зокрема ст. 1252 Цивільного кодексу України, ст. 40 Закону України «Про нотаріат», Порядком посвідчення заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, посадові та службові особи, уповноважені на посвідчення таких заповітів, **мають право їх посвідчити лише за участю свідків.**

Свідком може бути фізична особа, що має повну цивільну дієздатність.

Однак не може виступати свідком при посвідченні заповіту:

– інша посадова, службова особа;

– спадкоємець за заповітом;

– член сім'ї та близький родич спадкоємця за заповітом;

– фізична особа, що не може прочитати або підписати заповіт внаслідок фізичної вади або хвороби.

Важливість присутності свідків при посвідченні заповітів полягає в тому, фактично свідки стверджують, що заповідач на момент складення такого розпорядження на випадок смерті:

1) розуміє значення своїх дій та може керувати ними (такий факт може бути встановлений свідками лише візуально);

2) без примусу висловлює свою правдиву та істинну волю і до нього не застосовувався психічний або фізичний вплив;

3) особисто підписав заповіт або у випадку коли за станом здоров'я він не міг це зробити, то на його прохання складений заповідачем заповіт та в його присутності підписала інша особа.

Доречно зауважити, що у заповіті за участю свідків необхідно вказати прізвище, ім'я та по батькові свідка, дату його народження, місце проживання, зазначити реквізити паспорта чи іншого документа, на підставі якого встановлено особу свідка.

Законодавцем наголошено, що свідки обов'язково повинні прочитати заповіт вголос та підписатися на ньому.

Свідок несе відповідальність за шкоду, заподіяну ним внаслідок розголошення відомостей, що стали йому відомі у зв'язку з його участю у вчиненні нотаріальної дії, в установленому законодавством порядку.

Заповіт складається однією фізичною особою, і не допускається вчинення заповіту через представника.

Заповіт складається у письмовій формі зі зазначенням місця і часу його складення, дати та місця народження заповідача і підписується заповідачем власноручно.

Заповідач може написати заповіт власноручно або надрукувати за допомогою технічних засобів.

Посадова, службова особа може на прохання заповідача записати заповіт з його слів власноручно або надрукувати за допомогою технічних засобів. У такому разі заповіт уголос зачитується заповідачем, який робить про це запис перед своїм підписом.

Якщо заповідач унаслідок фізичної вади або хвороби не може власноручно підписати заповіт, то за його дорученням у його присутності та у присутності запрошених ним двох свідків заповіт може підписати інша фізична особа.

Варто додати, що для посвідчення заповіту від заповідача не вимагається подання документів, які підтверджують його право на майно, що заповідається. Однак майно може бути заповідане тільки у власність. При цьому заповідач може покласти на спадкоємця, до якого переходить житловий будинок, квартира або інше нерухоме чи рухоме майно, обов'язок надати іншій особі право користування таким майном або певною його частиною.

Важливо, що текст заповіту повинен складатися так, щоб розпорядження заповідача не викликало непорозумінь чи сумнівів під час оформлення спадщини.

Нотаріус, посадова чи службова особа вправі посвідчити заповіт з умовою. Зокрема, заповідач може обумовити виникнення права на спадщину в особи, що призначена у заповіті, наявністю певної умови, як пов'язаної, так і не пов'язаної з її поведінкою (наявність інших спадкоємців, проживання у певному місці, народження дитини, здобуття освіти тощо). Однак умова, визначена у заповіті, повинна існувати на час відкриття спадщини і є нікчемною, якщо суперечить закону або моральним засадам суспільства.

У разі якщо особа-заводач зазначає у заповіті умову про додержання моральних засад суспільства, то необхідно звернутися до положень Закону України «Про захист суспільної моралі», де суспільна мораль розкривається як сукупність правил поведінки та етичних норм, які базуються на уявленнях людей про добро, честь, гідність, а також на культурних та духовних цінностях.

Також заповідач у тексті заповіту може передбачити розпорядження немайнового характеру, наприклад, порядок розпорядження особистими паперами, виконання певних дій, спрямованих на досягнення суспільно корисної мети, тощо.

Посадова, службова особа, як і нотаріус, під час посвідчення заповіту зобов'язана роз'яснити заповідачу зміст статті 1241 ЦК України щодо права на обов'язкову частку у спадщині та зміст статті 1307 ЦК України щодо нікчемності заповіту на майно, яке є предметом спадкового договору.

У разі посвідчення заповіту на вклад, який зберігається у банку (фінансовій установі), у тексті заповіту зазначається номер рахунку, повне найменування і місцезнаходження банку (фінансової установи), в якій зберігається вклад.

Заповіт складається і посвідчується у двох примірниках. При його посвідченні забороняється присутність фізичної особи, на користь якої заповідається майно, вона не може бути присутньою під час підписання заповіту, а також підписувати його за заповідача.

Слід зауважити, що нотаріус, посадова чи службова особа, яка посвідчує прирівняний до нотаріального заповіт, не можуть підписувати заповіт за заповідача.

Відомості про заповіти підлягають обов'язковій державній реєстрації у Спадковому реєстрі в порядку, установленому Положенням про Спадковий реєстр, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 07.07.2011 р. № 1810/5.

Зокрема, згідно з пунктом 2.1.1. Положення, реєстратором до Спадкового реєстру вносяться такі відомості щодо заповідача (заповідачів, у випадку посвідчення спільного заповіту подружжя):

- прізвища та імена, по батькові (за наявності) заповідача (заповідачів);

- реєстраційний номер облікової картки платника податків згідно з Державним реєстром фізичних осіб – платників податків або причина його відсутності;

- місце проживання або місцеперебування;

- дата та місце (якщо воно невідоме – назва країни) народження.

Отже, перелічені відомості мають бути обов'язково зазначені в тексті заповіту.

Тексти заповітів повинні бути написані зрозуміло і чітко; дати в тексті посвідчуваних заповітів і довіреностей щонайменше один раз позначаються словами.

У заповітах прізвища, імена та по батькові фізичних осіб, а також місце їх проживання зазначаються повністю.

Не заповнені до кінця рядки та інші вільні місця прокреслюються. Виправлення вносяться у присутності заповідача та застерігаються посадовою, службовою особою перед підписами заповідача, повторюються в кінці посвідчувального напису та скріплюються підписом посадової, службової особи і печаткою установи, закладу, судовою печаткою, печаткою установи виконання покарань, слідчого ізолятора, печаткою служби експедиції, яка застосовується для посвідчення офіційних документів.

На заповітах заборонено проставляти печатку для рецептів, листків непрацездатності, довідок тощо.

Виправлення вносяться за згодою заповідача до всіх примірників заповіту так, щоб усе помилково написане, а потім закреслене можна було прочитати. Якщо в тексті заповіту слова «житловий будинок» виправлено на слова «одна друга частина житлового будинку», то виправлене слід застерегти так: «Закреслені слова «житловий будинок» не читати, написаному «одна друга частина житлового будинку» вірити».

Якщо заповіт викладено неправильно або неграмотно (чи складено з порушенням вимог законодавства), посадова, службова особа пропонує фізичній особі, що звернулася за вчиненням нотаріальної дії, скласти новий заповіт.

Для посвідчення заповіту посадовими, службовими особами на відповідних документах вчиняються посвідчувальні написи за формами, затвердженими Мін'юстом.

Посвідчувальний напис:

– може бути розміщений як на лицьовому, так і на зворотному боці заповіту чи довіреності;

– повинен бути написаний зрозуміло, чітко, без підчисток, виправлення – застережені підписом посадової, службової особи та скріплені печаткою;

– вчиняється у день посвідчення заповіту чи довіреності.

Для вчинення посвідчувального напису може застосовуватися штамп із відповідним текстом.

Посвідчені заповіти і довіреності реєструються посадовими, службовими особами, крім капітанів морських або річкових суден, що плавають під прапором України, начальників пошукових або інших експедицій, в реєстрі для реєстрації заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, форма якого встановлюється Мін'юстом.

Кожен заповіт реєструється під окремим порядковим номером. Номер, під яким зареєстровано заповіт, зазначається в посвідчувальному написі.

Реєстрація посвідченого заповіту провадиться посадовою, службовою особою тільки після підписання нею та скріплення печаткою посвідчувального напису на документі.

Запис у реєстрі робиться чітко, розбірливо, із заповненням усіх граф, передбачених встановленою формою. Не допускаються підчистки, дописки, інші незастережені виправлення та запис олівцем.

Запис у реєстрі є доказом посвідчення заповіту.

Відповідно до пункту 4 постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 164 (з наступними змінами та доповненнями), посвідчені заповіти реєструються командирами (начальниками) цих формувань (органів, установ) або іншою уповноваженою такими командирами (начальниками) особою під окремим порядковим номером у реєстрі для реєстрації заповітів і довіреностей, форма якого затверджується Міністерством юстиції. Номер, під яким зареєстровано заповіт чи довіреність, зазначається в посвідчувальному написі.

Генеральний штаб Збройних Сил, Міністерство оборони, відповідний правоохоронний (спеціальний) або інший орган (установа) протягом п'яти днів після отримання довіреностей і заповітів забезпечують їх передачу Міністерству юстиції або його територіальному органу.

Міністерство юстиції протягом двох робочих днів після отримання довіреності чи заповіту забезпечує їх передачу територіальному органу Міністерства, який після отримання довіреності, заповіту забезпечує їх передачу нотаріусу/державній нотаріальній конторі для подальшої реєстрації в Єдиному реєстрі довіреностей або Спадковому реєстрі.

Нотаріус/державна нотаріальна контора протягом трьох робочих днів після отримання посвідчених довіреності, заповіту зобов'язані забезпечити їх реєстрацію (облік), внести відомості про них до Єдиного реєстру довіреностей або Спадкового реєстру, зберігати ці документи та передати їх на зберігання до відповідного державного нотаріального архіву протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану.

Територіальний орган Міністерства юстиції повідомляє Міністерству про реєстрацію довіреності, заповіту, внесення відомостей про них до Єдиного реєстру довіреностей або Спадкового реєстру, а Міністерство юстиції повідомляє про це органу (установі), від якого надійшли відповідні документи.

Довідки про наявність складеного заповіту, за винятком заповідача, видаються тільки після смерті заповідача за умови подання свідоцтва (нотаріально засвідченої копії) про його смерть.

Варто наголосити на тому, що право посвідчення заповітів в умовах воєнного стану, крім командирів (начальників), наділена уповноважена таким командиром (начальником) особа Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів військових формувань, а також правоохоронних (спеціальних) органів (у тому числі Національної поліції), органів цивільного захисту, які залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії іноземної держави. У даному випадку таке уповноваження-доручення має бути відповідно оформленим (відповідним наказом) та враховувати наявність у такої особи юридичної освіти, практичних навичків щодо вчинення нотаріальних дій. Також у вказаних рішеннях, як правило, варто передбачити іншу особу, яка буде виконувати нотаріальні дії на час її відсутності або іншого випадку.

4.5. Зразки заповітів

Відповідно до чинного українського законодавства, зокрема ст. 1252 Цивільного кодексу України, ст. 40 Закону України «Про нотаріат», Порядку посвідчення заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, посадові та службові особи, уповноважені на посвідчення таких заповітів, мають право їх посвідчити **лише за участю двох свідків.**

*Зразок заповіту на все майно,
складеного за участю заповідача, свідків
та підписаного іншою особою від імені заповідача
у зв'язку з його хворобою або фізичною вадою*

ЗАПОВІТ

Село Чернобаївка Херсонського району Херсонської області, вісімнадцятого березня дві тисячі двадцять третього року.

Я, Кириченко Іван Петрович, 2 квітня 1956 року, народився у місті Харкові, що мешкаю: місто Харків, вулиця Володимира Великого, будинок 5, квартира 98, у присутності двох свідків, обраних мною особисто, а саме:

Сироїд Микола Петрович, паспорт ХА № 296543, виданий Херсонським РВВС у Херсонській обл. 15 лютого 1997 р., що проживає в м. Львів, вулиця Симоненка, 5, квартира 74,

Ходаковський Сергій Григорович, паспорт СА № 97532, виданий Сумським РВВС у Сумській області, що проживає в м. Харкові, вулиця Котляревського, 5, квартира 8,

на випадок моєї смерті роблю таке розпорядження:

- все моє рухоме і нерухоме майно, де б воно не знаходилося і з чого б воно не складалося і взагалі все те, на що я за законом матиму право і що буде належати мені на момент смерті, заповідаю своїй дружині Кириченко Марії Геннадіївні, 1961 року народження, та своєму синові Кириченку Едуарду Івановичу, 1990 року народження, в рівних частках кожному.

Зміст статей 1241, 1254, 1307 Цивільного кодексу України мені роз'яснено.

У зв'язку з хворобою (поганим станом здоров'я), на особисте прохання заповідача Кириченка Івана Петровича, за його дорученням, у його присутності та присутності двох свідків заповіт підписано Гаврилюком Семеном Івановичем, 1969 року народження, який проживає в м. Львові, вулиця Дорошенка, 5, квартира 4.

Підпис _____

(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові –
Гаврилюк Семен Іванович і скорочений підпис)

Ми, свідки: Сироїд М. П. та Ходаковський С. Г. зачитали цей заповіт вголос та поставили свої підписи на ньому.

Ми, свідки: Сироїд Микола Петрович та Ходаковський Сергій Григорович не є спадкоємцями за заповітом, членами сім'ї та близькими родичами спадкоємців за заповітом.

Нам, свідкам, роз'яснено зміст статті 1255 Цивільного кодексу України про те, що ми не маємо права до відкриття спадщини розголошувати відомості щодо факту складення заповіту, його змісту, скасування або зміни заповіту.

Підписи свідків:

(повністю прописом, прізвище ім'я та по батькові –
Сироїд Микола Петрович і скорочений підпис)

(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові –
Ходаковський Сергій Григорович і скорочений підпис)

Село Чорнобаївка Херсонського району Херсонської області, вісімнадцятого березня дві тисячі двадцять третього року.

Цей заповіт посвідчено мною, Хорунжим Кирилом Максимовичем, командиром _____ бригади.

Заповіт записаний мною, командиром _____ бригади зі слів заповідача Кириченка Івана Петровича

У зв'язку з хворобою заповідача, на його, Кириченка Івана Петровича, особисте прохання, в його (її) та в моїй присутності текст заповіту підписано Гаврилюком Семеном Івановичем о 15 годині 30 хвилин.

Особу заповідача встановлено, дієздатність його перевірено.

Особу Гаврилюка Семена Івановича встановлено, дієздатність та справжність його підпису перевірено.

Заповіт у голос прочитаний заповідачем до його підписання у присутності запрошених ним свідків Сироїда Миколи Петровича та Ходаковського Сергія Григоровича і підписаний Гаврилюком Семеном Івановичем у моїй присутності та присутності заповідача і свідків.

Особи Сироїда М. П. та Ходаковського С. Г. встановлено, дієздатність та справжність їх підписів перевірено.

Цей заповіт складено і підписано у двох примірниках, один надсилається на зберігання до Харківського державного нотаріального архіву, а другий – видається заповідачу.

Зареєстровано в реєстрі за № _____

Посада (командир _____)

Печатка

Підпис

*Зразок заповіту на все майно
з підпризначенням іншого спадкоємця,
складеного за участю заповідача, свідків
та підписаного іншою особою від імені заповідача
у зв'язку з його хворобою або фізичною вадою*

ЗАПОВІТ

Місто Генічеськ Херсонської області, вісімнадцятого березня дві тисячі двадцять третього року.

Я, Кириченко Іван Петрович, 2 квітня 1956 року, народився у місті Харкові, що мешкаю: місто Суми, вулиця Володимира Великого, будинок 5, квартира 98, у присутності двох свідків, обраних мною особисто, а саме:

Сироїд Микола Петрович, паспорт ХА № 296543, виданий Херсонським РВВС у Херсонській обл. 15 лютого 1997 р., що проживає в м. Львів, вулиця Симоненка, 5, квартира 74,

Ходаковський Сергій Григорович, паспорт СА № 97532, виданий Сумським РВВС у Сумській області, що проживає в м. Харкові, вулиця Котляревського, 5, квартира 8,

на випадок моєї смерті роблю таке розпорядження:

- все моє майно, що буде мені належати на день моєї смерті, де б воно не знаходилося і з чого б воно не складалося, а також все те, на що я за законом матиму право, заповідаю своїй дочці Личко Марії Іванівні, 1981 року народження.

У випадку, якщо спадкоємець – гр. Личко Марія Іванівна, зазначена в цьому заповіті, помре до відкриття спадщини, не прийме її, відмовиться від її прийняття чи буде усунена від права на спадкування, все моє майно, яке буде мені належати на день моєї смерті або на яке я матиму право, заповідаю своєму онукові гр. Крикливцю Івану Вадимовичу, 2010 року народження.

Зміст статей 1241, 1254, 1307 Цивільного кодексу України мені роз'яснено.

У зв'язку з хворобою (поганим станом здоров'я), на особисте прохання заповідача Кириченка Івана Петровича, за його дорученням, у його присутності та присутності двох свідків заповіт підписано

Гаврилюком Семеном Івановичем, 1969 року народження, який проживає в м. Львові, вулиця Дорошенка, 5, квартира 4.

Підпис _____
(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові –
Гаврилюк Семен Іванович і скорочений підпис)

Ми, свідки: Сироїд М. П. та Ходаковський С. Г. зачитали цей заповіт вголос та поставили свої підписи на ньому.

Ми, свідки: Сироїд Микола Петрович та Ходаковський Сергій Григорович не є спадкоємцями за заповітом, членами сім'ї та близькими родичами спадкоємців за заповітом.

Нам, свідкам, роз'яснено зміст статті 1255 Цивільного кодексу України про те, що ми не маємо права до відкриття спадщини розголошувати відомості щодо факту складення заповіту, його змісту, скасування або зміни заповіту.

Підписи свідків: _____
(повністю прописом прізвище, ім'я, та по батькові –
Сироїд Микола Петрович і скорочений підпис)

(повністю прописом прізвище, ім'я, та по батькові –
Ходаковський Сергій Григорович і скорочений підпис)

Місто Генічеськ Херсонської області, вісімнадцятого березня дві тисячі двадцять третього року.

Цей заповіт посвідчено мною, Хоруужим Кирилом Максимовичем, начальником госпіталю № _____.

Заповіт записаний мною, начальником госпіталю № _____ зі слів заповідача Кириченка Івана Петровича.

У зв'язку з хворобою заповідача, на його, Кириченка Івана Петровича, особисте прохання, в його (її) та в моїй присутності текст заповіту підписано Гаврилюком Семеном Івановичем о 15 годині 30 хвилин.

Особу заповідача встановлено, дієздатність його перевірено.

Особу Гаврилюка Семена Івановича встановлено, дієздатність та справжність його підпису перевірено.

Заповіт уголос прочитаний заповідачем до його підписання у присутності запрошених ним свідків Сироїда Миколи Петровича та Ходаковського Сергія Григоровича і підписаний Гаврилюком

Семеном Івановичем у моїй присутності та присутності заповідача і свідків.

Особи Сироїда М. П. та Ходаковського С. Г. встановлено, дієздатність та справжність їх підписів перевірено.

Цей заповіт складено і підписано у двох примірниках, один надсилається на зберігання до Сумського державного нотаріального архіву, а другий – видається заповідачу.

Зареєстровано в реєстрі за № _____

Посада (командир _____)

Печатка

Підпис

*Зразок заповіту на конкретне майно
з підпризначенням спадкоємця,
складеного за участю заповідача, свідків
та підписаного іншою особою від імені заповідача
у зв'язку з його хворобою або фізичною вадою*

ЗАПОВІТ

Місто Генічеськ Херсонської області, вісімнадцятого березня дві тисячі двадцять третього року.

Я, Кириченко Іван Петрович, 2 квітня 1956 року, народився у місті Харкові, що мешкаю: місто Суми, вулиця Володимира Великого, будинок 5, квартира 98, у присутності двох свідків, обраних мною особисто, а саме:

Сироїд Микола Петрович, паспорт ХА № 296543, виданий Херсонським РВВС у Херсонській обл. 15 лютого 1997 р., що проживає в м. Львів, вулиця Симоненка, 5, квартира 74,

Ходаковський Сергій Григорович, паспорт СА № 97532, виданий Сумським РВВС у Сумській області, що проживає в м. Харкові, вулиця Котляревського, 5, квартира 8,

на випадок моєї смерті роблю таке розпорядження:

- належну мені на праві приватної власності квартиру номер дев'яносто вісім в будинку номер п'ять на вулиці Володимира Великого в місті Суми, заповідаю своєму синові гр. Кириченку Сергію Івановичу, 1985 року народження.

У випадку, якщо спадкоємець – гр. Кириченко Сергій Іванович, зазначений в цьому заповіті, помре до відкриття спадщини, не прийме її, відмовиться від її прийняття чи буде усунений від права на спадкування, вищевказану квартиру заповідаю своїй онуці гр. Мещеряковій Альоні Сергіївні, 2007 року народження.

Зміст статей 1241, 1254, 1307 Цивільного кодексу України мені роз'яснено.

У зв'язку з хворобою (поганим станом здоров'я), на особисте прохання заповідача Кириченка Івана Петровича, за його дорученням, у його присутності та присутності двох свідків заповіт підписано Гаврилюком Семеном Івановичем, 1969 року народження, який проживає в м. Львові, вулиця Дорошенка, 5, квартира 4.

Підпис _____

(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові –
Гаврилюк Семен Іванович і скорочений підпис)

Ми, свідки: Сироїд М. П. та Ходаковський С. Г. зачитали цей заповіт вголос та поставили свої підписи на ньому.

Ми, свідки: Сироїд Микола Петрович та Ходаковський Сергій Григорович не є спадкоємцями за заповітом, членами сім'ї та близькими родичами спадкоємців за заповітом.

Нам, свідкам, роз'яснено зміст статті 1255 Цивільного кодексу України про те, що ми не маємо права до відкриття спадщини розголошувати відомості щодо факту складення заповіту, його змісту, скасування або зміни заповіту.

Підписи свідків:

(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові –
Сироїд Микола Петрович і скорочений підпис)

(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові –
Ходаковський Сергій Григорович і скорочений підпис)

Місто Генічеськ Херсонської області, вісімнадцятого березня дві тисячі двадцять третього року.

Цей заповіт посвідчено мною, Хорунжим Кирилом Максимовичем, начальником госпіталю № _____.

Заповіт записаний мною, начальником госпіталю № _____ зі слів заповідача Кириченка Івана Петровича

У зв'язку з хворобою заповідача, на його, Кириченка Івана Петровича, особисте прохання, в його (її) та в моїй присутності текст заповіту підписано Гаврилюком Семеном Івановичем о 15 годині 30 хвилин.

Особу заповідача встановлено, дієздатність його перевірено.

Особу Гаврилюка Семена Івановича встановлено, дієздатність та справжність його підпису перевірено.

Заповіт уголос прочитаний заповідачем до його підписання у присутності запрошених ним свідків Сироїда Миколи Петровича та Ходаковського Сергія Григоровича і підписаний Гаврилюком Семеном Івановичем у моїй присутності та присутності заповідача і свідків.

Особи Сироїда М. П. та Ходаковського С. Г. встановлено, дієздатність та справжність їх підписів перевірено.

Цей заповіт складено і підписано у двох примірниках, один надсилається на зберігання до Сумського державного нотаріального архіву, а другий – видається заповідачу.

Зареєстровано в реєстрі за № _____

Посада (командир _____)

Печатка

Підпис

*Зразок заповіту на житловий будинок
з покладанням обов'язку щодо надання права
довічного безкоштовного проживання іншій особі,
складеного за участю заповідача та свідків*

ЗАПОВІТ

Село Чернобаївка Херсонського району Херсонської області, вісімнадцятого березня дві тисячі двадцять третього року.

Я, Кириченко Іван Петрович, 2 квітня 1956 року, народився у місті Херсоні, що мешкаю: місто Харків, вулиця Володимира Великого, будинок 5, квартири 98, у присутності двох свідків, обраних мною особисто, а саме:

Сироїд Микола Петрович, паспорт ХА № 296543, виданий Херсонським РВВС у Херсонській обл. 15 лютого 1997 р., що проживає в м. Львів, вулиця Симоненка, 5, квартири 74,

Ходаковський Сергій Григорович, паспорт СА № 97532, виданий Сумським РВВС у Сумській області, що проживає в м. Харкові, вулиця Котляревського, 5, квартира 8, на випадок моєї смерті роблю таке розпорядження:

- належні мені на праві приватної власності будинок номер сім по вулиці Городоцькій в місті Острозі Рівненської області та присадибну земельну ділянку для обслуговування житлового будинку за вказаною адресою – заповідаю дочці Іваничук Катерині Іванівні, 1987 року народження, на яку покладаю обов'язок надати гр. Кириченко Раїсі Іванівні право довічного безкоштовного проживання в одній із кімнат вказаного житлового будинку.

Зміст статей 1241, 1254, 1307 Цивільного кодексу України мені роз'яснено.

Підпис заповідача _____
(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові – Кириченко Іван Петрович і скорочений підпис)

Ми, свідки: Сироїд М. П. та Ходаковський С. Г. зачитали цей заповіт вголос та поставили свої підписи на ньому.

Ми, свідки: Сироїд Микола Петрович та Ходаковський Сергій Григорович не є спадкоємцями за заповітом, членами сім'ї та близькими родичами спадкоємців за заповітом.

Нам, свідкам, роз'яснено зміст статті 1255 Цивільного кодексу України про те, що ми не маємо права до відкриття спадщини розголошувати відомості щодо факту складення заповіту, його змісту, скасування або зміни заповіту.

Підписи свідків: _____
(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові – Сироїд Микола Петрович і скорочений підпис)

(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові – Ходаковський Сергій Григорович і скорочений підпис)

Село Чернобаївка Херсонського району Херсонської області, вісімнадцятого березня дві тисячі двадцять третього року.

Цей заповіт посвідчено мною, Хорунжим Кирилом Максимовичем, командиром _____ бригади.

Заповіт записаний мною, командиром _____ бригади зі слів заповідача Кириченка Івана Петровича о 15 годині 30 хвилин.

Особу заповідача встановлено, дієздатність його перевірено.

Заповіт уголос прочитаний заповідачем до його підписання у присутності запрошених ним свідків Сироїда Миколи Петровича та Ходаковського Сергія Григоровича і підписаний заповідачем Кириченком Іваном Петровичем у моїй присутності та присутності свідків.

Особи Сироїда М. П. та Ходаковського С. Г. встановлено, дієздатність та справжність їх підписів перевірено.

Цей заповіт складено і підписано у двох примірниках, один надсилається на зберігання до _____, а другий – видається заповідачу.

Зареєстровано в реєстрі за № _____

Посада (командир _____)

Печатка

Підпис

*Зразок заповіту на все майно
та з умовою позбавлення права
на спадкування певного спадкоємця,
складеного за участю заповідача та свідків*

ЗАПОВІТ

Село Чернобаївка Херсонського району Херсонської області, вісімнадцятого березня дві тисячі двадцять третього року.

Я, Кириченко Іван Петрович, 2 квітня 1956 року, народився у місті Херсоні, що мешкаю: місто Харків, вулиця Володимира Великого, будинок 5, квартира 98, у присутності двох свідків, обраних мною особисто, а саме:

Сироїд Микола Петрович, паспорт ХА № 296543, виданий Херсонським РВВС у Херсонській обл. 15 лютого 1997 р., що проживає в м. Львів, вулиця Симоненка, 5, квартира 74,

Ходаковський Сергій Григорович, паспорт СА № 97532, виданий Сумським РВВС у Сумській області, що проживає в м. Харкові, вулиця Котляревського, 5, квартира 8,

на випадок моєї смерті роблю таке розпорядження:

- Все моє рухоме і нерухоме майно, де б воно не знаходилося і з чого б воно не складалося, і взагалі все те, на що я за законом матиму право і що буде належати мені на момент смерті, в тому числі квартиру дев'яносто вісім в будинку п'ять по вулиці Володимира Великого в місті Харкові заповідаю своїй дочці Сидоренко Світлані Іванівні 1993 року народження.

- А свого сина Кириченка Сидора Івановича, 2002 року народження, позбавляю спадщини.

Зміст статей 1241, 1254, 1307 Цивільного кодексу України мені роз'яснено.

Підпис заповідача _____
(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові – Кириченко Іван Петрович і скорочений підпис)

Ми, свідки: Сироїд М. П. та Ходаковський С. Г. зачитали цей заповіт вголос та поставили свої підписи на ньому.

Ми, свідки: Сироїд Микола Петрович та Ходаковський Сергій Григорович не є спадкоємцями за заповітом, членами сім'ї та близькими родичами спадкоємців за заповітом.

Нам, свідкам, роз'яснено зміст статті 1255 Цивільного кодексу України про те, що ми не маємо права до відкриття спадщини розголошувати відомості щодо факту складення заповіту, його змісту, скасування або зміни заповіту.

Підписи свідків: _____
(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові – Сироїд Микола Петрович і скорочений підпис)

(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові – Ходаковський Сергій Григорович і скорочений підпис)

Село Чернобаївка Херсонського району Херсонської області, вісімнадцятого березня дві тисячі двадцять третього року.

Цей заповіт посвідчено мною, Хорунжим Кирилом Максимовичем, командиром _____ бригади.

Заповіт записаний мною, командиром _____ бригади зі слів заповідача Кириченка Івана Петровича о 15 годині 30 хвилин.

Особу заповідача встановлено, дієздатність його перевірено.

Заповіт уголос прочитаний заповідачем до його підписання у присутності запрошених ним свідків Сироїда Миколи Петровича та Ходаковського Сергія Григоровича і підписаний заповідачем Кириченком Іваном Петровичем у моїй присутності та присутності свідків.

Особи Сироїда М. П. та Ходаковського С. Г. встановлено, дієздатність та справжність їх підписів перевірено.

Цей заповіт складено і підписано у двох примірниках, один надсилається на зберігання до _____, а другий – видається заповідачу.

Зареєстровано в реєстрі за № _____

Посада (командир _____)

Печатка

Підпис

*Зразок заповіту на різні види майна
на окремих спадкоємців,
складеного за участю заповідача та свідків*

ЗАПОВІТ

Село Чернобаївка Херсонського району Херсонської області, вісімнадцятого березня дві тисячі двадцять третього року.

Я, Кириченко Іван Петрович, 2 квітня 1956 року, народився у місті Херсоні, що мешкаю: місто Харків, вулиця Володимира Великого, будинок 5, квартира 98, у присутності двох свідків, обраних мною особисто, а саме:

Сироїд Микола Петрович, паспорт ХА № 296543, виданий Херсонським РВВС у Херсонській обл. 15 лютого 1997 р., що проживає в м. Львів, вулиця Симоненка, 5, квартира 74,

Ходаковський Сергій Григорович, паспорт СА № 97532, виданий Сумським РВВС у Сумській області, що проживає в м. Харкові, вулиця Котляревського, 5, квартира 8,

на випадок моєї смерті роблю таке розпорядження:

- належну мені на праві приватної власності квартиру номер дев'яносто вісім в будинку номер п'ять на вулиці Володимира Великого в місті Суми, заповідаю своєму внукові гр. Кириченку Сергію Івановичу, 2015 року народження;

- належний мені на праві приватної власності гараж номер вісім, що знаходиться в гаражному кооперативі «Весна» за адресою: м. Харків, вулиця Симоненка, 8, заповідаю своєму синові Кириченку Геннадію Івановичу, 1985 року народження.

Зміст статей 1241, 1254, 1307 Цивільного кодексу України мені роз'яснено.

Підпис заповідача _____
(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові – Кириченко Іван Петрович і скорочений підпис)

Ми свідки, Сироїд М. П. та Ходаковський С. Г. зачитали цей заповіт вголос та поставили свої підписи на ньому.

Ми, свідки: Сироїд Микола Петрович та Ходаковський Сергій Григорович не є спадкоємцями за заповітом, членами сім'ї та близькими родичами спадкоємців за заповітом.

Нам, свідкам, роз'яснено зміст статті 1255 Цивільного кодексу України про те, що ми не маємо права до відкриття спадщини розголошувати відомості щодо факту складення заповіту, його змісту, скасування або зміни заповіту.

Підписи свідків: _____
(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові – Сироїд Микола Петрович і скорочений підпис)

(повністю прописом прізвище, ім'я та по батькові – Ходаковський Сергій Григорович і скорочений підпис)

Село Чернобаївка Херсонського району Херсонської області, вісімнадцятого березня дві тисячі двадцять третього року.

Цей заповіт посвідчено мною, Хорунжим Кирилом Максимовичем, командиром _____ бригади.

Заповіт записаний мною, командиром _____ зі слів заповідача Кириченка Івана Петровича о 15 годині 30 хвилин.

Особу заповідача встановлено, дієздатність його перевірено.

Заповіт уголос прочитаний заповідачем до його підписання у присутності запрошених ним свідків: Сироїда Миколи Петровича та Ходаковського Сергія Григоровича і підписаний заповідачем Кириченком Іваном Петровичем у моїй присутності та присутності свідків.

Особи Сироїда М. П. та Ходаковського С. Г. встановлено, дієздатність та справжність їх підписів перевірено.

Цей заповіт складено і підписано у двох примірниках, один надсилається на зберігання до _____ нотаріального архіву, а другий – видається заповідачу.

Зареєстровано в реєстрі за № _____

Посада (командир _____)

Печатка

Підпис

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

I. Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
2. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III.
URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-ХП. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>.
5. Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-%D0%BF#Text>.
6. Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2022 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-%D0%BF#n2>.
7. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо діяльності нотаріусів та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.2022 р. № 480. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/480-2022-%D0%BF#n2>.
8. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо нотаріату та державної реєстрації в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2022 р. № 719. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-2022-%D0%BF#Text>.
9. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затв. наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.
10. Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування, затв. наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11>.
11. Про затвердження форм реєстру для реєстрації заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, посвідчувальних написів на них та зразків цих документів : наказ Міністерства юстиції України від 31.10.2006 р. № 83/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1175-06#Text>.
12. Про порядок посвідчення заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених : постанова Кабінету Міністрів України від

II. Спеціальна література

1. Долинська М. Деякі аспекти оформлення спадкових прав неповнолітніх у нотаріальному порядку. «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»): журнал. 2023. № 10(24) 2023. С. 40-50.

2. Долинська М. Заповіт як підстава спадкування під час воєнного стану в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2023. № 78. Частина 1. С. 166-171.

3. Долинська М. С. Генеза та еволюція нотаріальної діяльності на теренах Львівщини. Львів: Растр-7, 2018. 196 с.

4. Долинська М. С. Гарантії нотаріального процесу як складові гарантії нотаріальної діяльності в Україні. Вісник національного університету «Львівська політехніка». № 894. Серія: юридичні науки. Випуск 18. 2018. С. 68-74.

5. Долинська М. С. Деякі аспекти захисту цивільних прав військовослужбовців Збройних Сил України в умовах воєнного стану. *Проблеми забезпечення прав і свобод людини* : збірник матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 9 грудня 2022 р.) / уклад. Л. М. Джурак. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. С. 29–32.

6. Долинська М. С. Деякі аспекти правового статусу державного нотаріуса. *Форум права*. 2014. № 2. С. 108–114.

7. Долинська М. С. Деякі аспекти охорони та захисту нотаріусом цивільних прав та законних інтересів учасників нотаріального процесу. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. №. 4. С. 163-166.

8. Долинська М. С. До питання компетенції посадових і службових осіб, які вчиняють дії, прирівняні до нотаріально посвідчених. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2017. Вип. 3. С. 55–65.

9. Долинська М. С. До питання повноважень посадових, службових осіб лікувальних установ України, які вчиняють дії, прирівнювані до нотаріально посвідчених (історія та сучасність). *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 2. С. 14–17.

10. Долинська М. С. До питання посвідчення заповітів органами квазінотаріату в умовах воєнного стану в Україні. *Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні* : збірник матеріалів VI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 9 грудня 2022 р.) / за заг. ред. І. В. Красницького. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 79–84.

11. Долинська Марія. До питання діяльності квазінотаріальних органів України під час воєнного стану в Україні. *Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні* : матеріали VII Всеукраїнської наук.-практ.

конф. (м. Львів, 08 грудня 2023 р.) / за заг. ред. І. В. Красницького. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 259-264.

12. Долинська М. С. Довідник посадових осіб. Київ : Юстініан, 2007. 360 с.

13. Долинська М. С. До питання впровадження в нотаріальну діяльність електронного реєстру для реєстрації нотаріальних дій як складової системи е-нотаріату. *Актуальні проблеми правового регулювання економічного відновлення України: збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару (20 жовтня 2023 року)*. Львів: ЛьвДУВС, 2023. С. 32-35.

14. Долинська М. До питання впровадження в Україні засадничих принципів системи е-нотаріату. *Науковий вісник ЛьвДУВС. Серія юридична*. 2023. № 4. С. 89-98.

15. Долинська М. С. Загальні засади вчинення дій, які прирівнювані до нотаріально посвідчених, посадовими та службовими особами закладів охорони здоров'я України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки»*. 2019. Вип. 23. С. 18–25.

16. Долинська М. С. Зміцнення інституційної спроможності українського нотаріату як важлива основа відновлення України. *Перспективи розвитку правового регулювання економічного відновлення України: колективна монографія / за заг. ред. М.С.Долинської*. Львів: 2023. С. 179-232.

17. Долинська М. Історико-правові аспекти посвідчення довіреностей, прирівнюваних до нотаріально посвідчених, посадовими та службовими особами установ охорони здоров'я України. *Лікарська справа*. 2020. № 3-4. С. 57-62.

18. Долинська М. С. Консульські установи як учасники українського нотаріального процесу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2019. Випуск 22. С. 41-45.

19. Долинська М. С. Нотаріат : підручник. Львів : Ліга-Прес, 2018. 398 с.

20. Долинська М. С. Особливості видачі нотаріусами свідоцтв про право на спадщину за заповітом. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2012. Вип. 56. С. 237–243.

21. Долинська М. С. Порядок посвідчення довіреностей та заповітів, прирівняних до нотаріально посвідчених : довідник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 184 с.

22. Долинська М. С. Принципи нотаріального процесуального права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С.55-58

23. Долинська М. С. Проблеми нотаріального процесу : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 744 с.

24. Долинська М. С. Розвиток спадкових правовідносин за участю неповнолітніх на українських теренах. *Науковий вісник ЛьвДУВС. Серія юридична*. 2023. № 3. С. 173-181.

25. Долинська М. С. Українське нотаріальне право. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 248 с.

26. Долинська М. С. Особливості вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2011. Вип. 53. С. 197–203.
27. Долинська М. С. Спадкування в Україні. *Довідник нотаріуса*. № 5. Київ : Істина, 2007. 96 с.
28. Долинська М.С. Основні принципи українського нотаріального права. *Науковий Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія юридична. Львів. 2012. Вип. 1. С. 99-108.
29. Долинська М.С. Становлення та розвиток законодавства про нотаріальну діяльність в Україні. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.01. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка. 2017. 465 с.
30. Долинська М.С. Нотаріальний процес : підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 652 с.
31. Долинська М. С. Становлення та розвиток правового регулювання нотаріальної діяльності в Україні: монографія. Л.: ЛьвДУВС, 2015. 988 с.
32. Долинська М. С. Територіальна компетенція нотаріальних органів України як один із головних засад здійснення нотаріального процесу в Україні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія: Юридична*. 2018. Вип. 2. С. 107-115.
33. Долинська М. Християнська релігія та нотаріат: точки дотику. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: журнал*. Серія Право. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила», 2021. Вип. 12 (24). С. 119-126.
34. Дякович М. М. Хрестоматія нотаріального права України: навч. посіб. 2-е вид. К.: Істина, 2018. 480 с.
35. Кухарев О. Є. Актуальні аспекти здійснення спадкоємцями права на спадкування спадщини в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 222–225.

ДОВІДКОВЕ ВИДАННЯ

Долинська Марія Степанівна
доктор юридичних наук, професор

**ПОРЯДОК
ПОСВІДЧЕННЯ ЗАПОВІТІВ, ПРИРІВНЯНИХ
ДО НОТАРІАЛЬНО ПОСВІДЧЕНИХ**

Довідник

Редагування *Оксана Шмиговська*
Макетування *Надія Лесь*

Підписано до друку 26.04.2024. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Друк цифровий
Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 2,8
Наклад 100 пр.

ТзОВ «Галицька видавнича спілка»
Вул. Туган-Барановського, 24, м. Львів, 79005
тел. (032) 276-37-99

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7408 від 27.07.2021

Віддруковано:
СПД ФОП Марусич М. М.
м. Львів, пл. Князя Я. Осмомисла, 5/11
тел./факс: (032)261-51-31
e-mail: interprint-m@ukr.net